

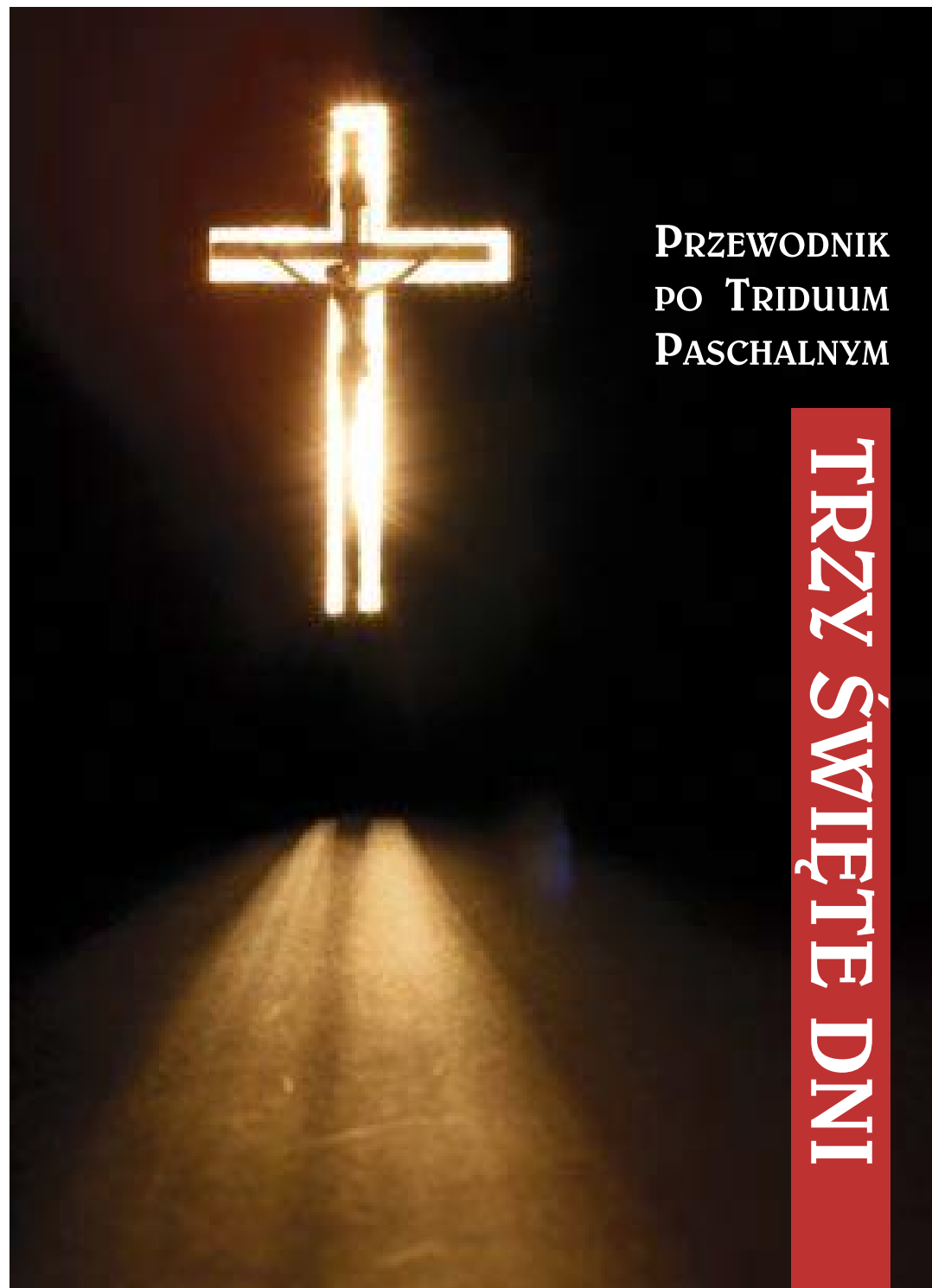
OPRACOWANIE:

WIESŁAWA DĄBROWSKA-MACURA,

KS. TOMASZ JAKLEWICZ

ZDJĘCIA: HENRYK PRZONDZIOŃ

OPRACOWANIE GRAFICZNE: WITOLD MORAWSKI

PRZEWODNIK
PO TRIDUUM
PASCHALNYM

TRZY ŚWIĘTE DNI

ŚWIĘTO NAD ŚWIĘTAMI

Triduum znaczy trzy dni. Policzmy je: Wielki Czwartek, Wielki Piątek, Wielka Sobota, i Niedziela Zmartwychwstania. Wychodzi cztery. Coś się nie zgadza. Trzeba pamiętać, że w liturgii święto zaczyna się wieczorem dnia poprzedniego. Triduum Paschalne rozpoczyna się wieczorem w Wielki Czwartek, czyli w wigilię Wielkiego Piątku. Potem jest Sobota, która zaczyna się wieczorem w Piątek, i Niedziela, która zaczyna się w sobotni wieczór. Mamy więc trzy dni.

„Pascha” – oznacza przejście. Pascha jest głównym świętem Izraelitów, pamiątką przejścia z niewoli egipskiej przez Morze Czerwone do Ziemi Obiecanej. Pascha Chrystusa oznacza Jego przejście ze śmierci do życia, z tego świata do Ojca. Pascha wyznawców Chrystusa dokonuje się przez sakramenty, w których przechodzimy ze śmierci grzechu do nowego życia.

Te trzy dni stanowią jedno święto. W liturgii uobec-

nia się tajemnica męki, śmierci i zmartwychwstania Chrystusa. Krzyża nie wolno oddzielać od zmartwychwstania. W jedności Triduum Paschalnego kryje się sedno chrześcijańskiego przesłania: życie rodzi się ze śmierci. Celebrując zbawcze wydarzenia, stajemy się ich uczestnikami. Odkrywamy, że stało się to ze względu na nas, dla naszego zbawienia. Dla chrześcijan nie ma nic ważniejszego, nic bardziej godnego świętowania. Jak niedziela zajmuje główne miejsce w tygodniu, tak Triduum Paschalne stanowi szczyt roku liturgicznego.

Warunkiem owocnego przeżycia Triduum jest wewnętrzne nastawienie, że święta paschalne zaczynają się wieczorem w Wielki Czwartek. Warto wcześniej odprawić spowiedź, zrobić zakupy i porządki, skupić się na rozważaniu tajemnic wiary. Byłoby idealnie, gdyby Wielki Piątek był wolny od pracy. Być może kiedyś tak się stanie.

ską tradycją, procesja może odbywać się w niedzielny poranek przed pierwszą Mszą świętą. Bardziej naturalne jest jednak urządzenie procesji rezurekcyjnej po Wigilii Paschalnej, bo jest to już celebrowanie Zmartwychwstania.

Triduum Paschalne kończy się nieszporami w Niedzielę Wielkanocną.

ŚWIĘTUJ W DOMU:

Znakiem obecności Chrystusa zmartwychwstałego jest pascha. Warto postarać się o domowy pascha, który zostanie uroczysto zapalony w poranek wielkanocny.

Śniadanie wielkanocne zaczynamy modlitwą: „Panie Jezu Chryste, zasiądź między nami, udziel nam radości Twego zmartwychwstania. Niech się okażemy Twoimi uczniami, a stół nasz niech będzie znakiem pojednania”. Uczestnicy posiłku dzielą się poświęconym jajkiem, które symbolizuje

ZOSTAŃ I MÓDL SIĘ:

SEKWENCJA WIELKANOCNA:

*Niech w święto radosne
Paschalnej Ofiary
składają jej wierni
uwielbień swych dary.
Odkupił swe owce
Baranek bez skazy,
pojednał nas z Ojcem
i zmył grzechów zmy.
Śmierć zwarła się z życiem
i w boju, o dziwy,
choć poległ Wódz życia,
króluje dziś żywy.
Maryjo, ty powiedz,
coś w drodze widziała?
Jam Zmartwychwstałego
blask chwały ujrzała.
Żywego już Pana
widziałam grób pusty,
I świadków anielskich,
i odzież, i chusty.
Zmartwychwstał już Chrystus,
Pan mój i nadzieja,
A miejscem spotkania
będzie Galilea.
Wiemy,
żeś zmartwychwstał,
że ten cud prawdziwy,
O Królu Zwycięzco,
bądź nam miłościwy.*

nej. W dłuższej modlitwie kapłan wyjaśnia symbolikę wody: wspomina wody, nad którymi unosił się Duch przy stworzeniu świata, wody potopu, które uratowały Noego, a były przyczyną zagłady dla pozostałych, wody Morza Czerwonego, które dały ucieczkę Izraelitom, a załamy ścigających ich Egipcjan; przypomina wody Jordanu, w których zanurzył się Jezus, i wodę, która wypłynęła z przebitego boku Chrystusa. Następnie prosi, aby Bóg raczył otworzyć nam wszystkim źródło chrztu świętego, tak aby „wszyscy przez chrzest pogrzebani z Chrystusem w śmierci, z Nim też powstałi do nowego życia”. Podczas śpiewu tej modlitwy paschał zostaje zanurzony w wodzie chrzcielnej. Następuje odnowienie przyrzeczeń chrzcielnych. Wierni z zapalonymi świecami w rękę wyrzekają się grzechu oraz wyznają wiarę w Ojca, Syna i Ducha Świętego, Kościół, obcowanie świętych, odpuszczenie grzechów, zmartwychwsta-

nie ciała i życie wieczne. Pokropienie wodą święconą przypomina nasz chrzest.

4. Liturgia Eucharystyczna, czyli Msza św. rezurekcyjna.

Jako święci i umiłowani przez Boga przystępujemy do kolejnej części celebracji – Liturgii Eucharystycznej. Każda Msza św. jest uobecnianiem Paschy Chrystusa – Jego śmierci i zmartwychwstania. Jednak Msza Wigilii Paschalnej jest matką wszystkich Mszy świętych. Jest najważniejszą Eucharystią w całym roku. Wraz ze Zmartwychwstałym spożywamy posiłek będący zapowiedzią wiecznej uczyty.

Na zakończenie Eucharystii ma miejsce procesja rezurekcyjna. Chrześcijaństwo ogłasza radośną wieść: otrzymanie łzy, śmierci została zadana śmierć. Chrystus daje nadzieję większą niż wszystko inne. Światło Zmartwychwstałego rozjaśnia mroki nocy, napełnia ciemności ludzkich serc. Zgodnie z pol-

ODKRYJ TAJEMNICĘ:

Triduum Paschalne zaczyna się w Wielki Czwartek wieczorem. Wspominamy w tym dniu ustanowienie Eucharystii, sakramentu kapłaństwa oraz rozważamy przykazanie miłości bliźniego, której wzór daje Chrystus. Tego dnia sprawuje się tylko jedną Eucharystię – Mszę Wieczery Pańskiej. Wyjątkiem są katedry, w których rano celebrowane są Msze Krzyżma. Biskup poświęca wtedy oleje używane do sprawowania sakramentów (chrztu, bierzmowania, kapłaństwa, namaszczenia chorych), a kapłani odnawiają swoje kapłańskie przyrzeczenia.

Msza Wieczery Pańskiej przypomina Ostatnią Wieczerę. Uczestniczymy w tych samych wydarzeniach. Jezus bierze chleb i wino, przemienia je w swoje Ciało i Krew, daje nam jako pokarm. Umywając nogi Apostołom, przekazuje przykazanie miłości. Struktura wielkoczwartkowej Mszy

wieczornej nie różni się niczym od innych Mszy św. Jest jednak kilka znaczących elementów, które wskazują na jej wyjątkowy charakter.

PRZEŻYJ LITURGIĘ:

Pprzed Mszą świętą tabernakulum winno być zupełnie puste. Hostie do Komunii wiernych powinny zostać konsekrowane podczas tej samej Ofiary. Należy konsekrować tyle chleba, żeby wystarczyło także do udzielenia Komunii świętej w dniu następnym. Szaty liturgiczne mają kolor biały, czyli paschalny. Śpiewa się uroczyste *Chwała na wysokości*. Podczas śpiewania tego hymnu rozbrzmiewają dzwony. Potem milkną aż do Wigilii Paschalnej.

Pierwsze czytanie z Księgi Wyjścia (12,1–8.11–14) mówi o żydowskim święcie Paschy. Izraelici, gotowi do ucieczki z Egiptu, spożywali w pośpiechu ucztę paschalną. Krew baranka, którego jedli, posłużyła do oznaczenia domów. Ta krew po-

jako zwycięzca wyszedł z otchłani. (...) O, jak niepojęta jest Twoja miłość: aby wykupić niewolnika, wydałeś swego Syna (...)”.

2. Liturgia Słowa

Jest bardzo rozbudowana. Może się składać aż z dziewięciu czytań. Pokazują one całą historię zbawienia: od początku świata, poprzez wyprowadzenie narodu wybranego z Egiptu, aż do czasu, gdy Jednorodzony Boży Syn stał się Barankiem, by zbawić grzechy świata, a zabity za nasze grzechy, trzeciego dnia powstał z martwych. Po ostatnim czytaniu ze Starego Testamentu zapala się świece ołtarzowe, śpiewa się hymn *Chwała na wysokości* przy akompaniamencie dzwonów. W czytaniu z Listu do Rzymian (6,3–11) św. Paweł pokazuje, że mamy udział w owocach śmierci i zmartwychwstania Jezusa dzięki sakramentowi chrztu. Przez zanurzenie w wodzie chrztu zostaliśmy zanurzeni w Jego śmierci i możemy razem z Nim zmar-

tychwstać do nowego życia. Ewangelia przedstawia relację z odkrycia pustego grobu. Naszą odpowiedzią na Słowo Boże jest śpiew psalmów i szczególnie uroczyste „Alleluja”.

3. Liturgia chrzcielna

W starożytności tylko w tym dniu i w tym momencie udzielano chrztu świętego. Struktura całej Wigilii Paschalnej ma jako centrum chrzest. Cały Wielki Post akcentował, że nawrócenie jest powrotem do chrztu. Chrześcijanie odnawiają w noc Paschy przymierze z Bogiem, które zawarli przez chrzest.

Liturgia chrzcielna rozpoczyna się odśpiewaniem Litanii do Wszystkich Świętych. Przyjmowani przez chrzest do Kościoła oraz już należący do niego uświadamiają sobie, w jak szlachetnym gronie się znaleźli. Uświadamiamy sobie, że przez chrzest zostaliśmy powołani do świętości.

Po litanii następuje błogosławieństwo wody chrzciel-

i służba liturgiczna. Po słowach pozdrowienia i zachęty następuje poświęcenie ognia. Następnie celebrans poświęca nowy paschał. Kreśli na nim znak krzyża, litery Alfa i Omega oraz cyfry bieżącego roku, a potem umieszcza w nim pięć symbolicznych gwoździ, przypominających pięć ran Chrystusa. Następnie kapłan zapala świecę paschalną od poświęconego ognia.

Procesja wyrusza do kościoła. Na jej czele idzie diakon niosący zapalony paschał. W kościele panują ciemności. Jedynym źródłem światła jest paschał. Celebrans w progu świątyni śpiewa: „Światło Chrystusa”, a wszyscy odpowiadamy: „Bogu niech będą dzięki”. Czynie to powtórnie w środku nawy świątyni i trzeci raz przy ołtarzu. Wierni odpalają swoje świece od ognia paschału. Kiedy procesja dochodzi do ołtarza, zapalają się wszystkie światła w kościele. Kiedy człowiek zobaczy stopniowe rozchodzenie się światła zapalanego od paschału, ro-

zumie, co znaczy, że Chrystus jest światłością świata. Swoim zmartwychwstaniem Chrystus opromienia nasze życie. To jest bardzo mocny, poruszający symbol. Trzeba tylko, aby była rzeczywiście noc, aby wierni mieli świece i aby celebrans się nie spieszył.

Symbolikę światła wyjaśnia śpiewane teraz Orędzie Wielkanocne, tzw. *Exsultet* (ozn. weselcie się). Zaczyna się ono słowami: „Weselcie się już zastępy aniołów w niebie. (...) Raduj się ziemio opromieniona tak niezmiernym blaskiem, a oświecona jasnością Króla Wieków pocuj, że wolna jesteś od mroku, co świat okrywał. (...) Jest to ta sama noc, w której niegdyś ojców naszych, synów Izraela, wywiodłeś z Egiptu, (...) a teraz ta sama noc uwalnia wszystkich wierzących w Chrystusa na ziemi od zepsucia pogańskiego życia i od mroku grzechów, do łaski przywraca i gromadzi w społeczności świętych. Tej właśnie nocy Chrystus, skruszywszy więzy śmierci,

wodowała, że nie dosięgła ich plaga niszczycielska, gdy Bóg karał Egipt śmiercią pierworodnych. Ostatnia Wieczerza była wieczerzą paschalną. Przez wszystkie pokolenia Żydzi spożywali Paschę na pamiątkę wyjścia z ziemi egipskiej i zawarcia z Bogiem przymierza na Synaju. Jezus nadał tej uczcie nowy sens. Mówi nam o tym drugie czytanie (1 Kor 11,23–26). Św. Paweł przekazuje opis ustanowienia Eucharystii. Przypomina słowa Jezusa: „To jest Ciało moje za was wydane”. Jak baranek został zabity, by uratować od śmierci pierworodnych w Egipcie, tak Jezus nazajutrz zostanie zabity, by wszystkich ludzi uratować od śmierci wiecznej. Jezus nad kielichem wina mówi: „Kielich ten jest Nowym Przymierzem we Krwi mojej”. Tak jak Przymierze Synajskie zostało zawarte przez pokrojenie krwią ofiarnych zwierząt, tak krew zabitego Jezusa posłuży ja-

ko krew Nowego i Wiecznego Przymierza. Odtąd chrześcijanie sprawować mają pamiątkę śmierci i zmartwychwstania Chrystusa przez spożywanie Jego Ciała i Krwi.

W odczytywanej Ewangelii św. Jana (13,1–15) Chrystus wskazuje na motyw swojej śmierci. Podejmuje czynność symboliczną, niesłychanie wymowną i wstrząsającą – umywa nogi Apostołom. Ten, którego nazywamy „Nauczycielem i Panem”, wykonuje czynność niewolnika. Daje przykład służby. Pokazuje nierozwalny związek Eucharystii z miłością bliźniego.

Na pamiątkę tego ostatniego wydarzenia po homilii odbywa się obrzęd tzw. *mandatum* (przykazanie). Kapłan umywa kilku mężczyznom nogi (nie musi ich być 12). To gest symboliczny. Ma przypominać, że powołaniem Kościoła jest służba czło-

wiekowi, zwłaszcza ubogiemu. Ten znak ma pobudzić nas do przekładania przykazania miłości na konkretne czyny wobec bliźnich. Obrzęd ten nie jest zarezerwowany dla kościołów katedralnych. Może być sprawowany w każdej parafii.

Liturgia akcentuje miłość, która wyraża się w konkretnych. Powinna to podkreślić rozbudowana procesja z darami, w której oprócz chleba i wina przynoszone są do ołtarza dary dla biednych.

W modlitwie eucharystycznej przy słowach ustanowienia dodane są słowa „to jest dzisiaj”. To, co dokonało się raz w Wieczerniku, staje się w tajemniczy sposób realnie obecne.

Na zakończenie uroczystości czeka nas jeszcze jeden obrzęd: przeniesienie Ciała Chrystusa do specjalnie przygotowanej kaplicy adoracji. Do północy adoracja może trwać w formie uroczystej. Ma ona być wyrazem wdzięczności za ustanowienie Eucharystii oraz modlitewnym czuwaniem z

Chrystusem przeżywającym trwogę w Ogrójcu, zdradzieckie pojmanie i pierwsze przesłuchania. W polskiej tradycji zachowało się średniowieczne określenie: adoracja w ciemnicy. Podkreśla to fakt, że Jezus spędził tę noc w więzieniu.

Tabernakulum jest opróżnione i otwarte, gaśnie wieczna lampka, a ołtarz zostaje obnażony. Wchodzimy w czas Bożej męki...

ŚWIĘTUJ W DOMU:

Po powrocie z kościoła rodzina może zgromadzić się na wspólnej uroczystej wieczerzy. Można zapalić świecę, odczytać Ewangelię (J 13,12–17). To dobry moment na pojednanie, na wzajemne wybaczenie sobie uraz.

Bardzo ważne jest, aby od tego momentu zachować w domu nastrój powagi i skupienia. Niech nie zakłóca go telewizja lub głośna muzyka. Przygotowujemy się do przeżycia Wielkiego Piątku.

ODKRYJ TAJEMNICĘ:

Wigilia Paschalna rozpoczyna świętowanie Zmartwychwstania Pana Jezusa. Jest centralnym momentem Triduum Paschalnego. Jest najważniejszą i najpiękniejszą celebracją w całym Roku Liturgicznym. Celem Wielkiego Postu było przygotowanie do głębokiego przeżycia tej wielkonocej Eucharystii. Nie są to ceremonie wielkosobotnie, jak nieraz błędnie się mówi. Liturgia Wigilii Paschalnej jest celebrowaniem tajemnicy nowego życia, które przynosi zmartwychwstały Chrystus. Składa się z czterech części. Każda z nich koncentruje się na innym symbolu nowego życia: świetle, słowie, wodzie i uczcie.

W dawnych wiekach doszło do tego, że liturgię Wigilii Paschalnej przesuwano na coraz wcześniejsze godziny w Wielką Sobotę. W końcu odprawiano ją w godzinach porannych. Wierni mówili o tych obrzędach: poświęcenie ognia i wody, traktując je jako

coś mało istotnego. Zatarło się znaczenie najważniejszej Liturgii w ciągu roku! Papież Pius XII przywrócił w 1951 roku właściwy czas sprawowania Wigilii Paschalnej, czyli Wielką Noc Zmartwychwstania. Przepisy liturgiczne są jednoznaczne: „Wszystkie obrzędy Wigilii Paschalnej odbywają się w nocy: nie wolno ich rozpocząć, zanim nie zapadnie noc, a należy je zakończyć przed świtem niedzieli. Zasada ta musi być interpretowana ściśle. Przeciwnie jej nadużycia i tu, i ówdzie praktykowane zwyczaje sprawowania Wigilii Paschalnej o godzinie, w której zwykło się antycypować Mszę niedzielną, zasługują na odrzuceniu”.

PRZEŻYJ LITURGIĘ:

Wigilia Paschalna składa się z czterech części: liturgii światła, słowa, chrztu i Eucharystii.

1. Liturgia światła

Rozpoczyna się przed kościołem. Do rozpalonego ogniska podchodzą kapłani

ZOSTAŃ I MÓDL SIĘ:

PROPOZYCJA ADORACJI W CIEMNICY. Adorację można rozpocząć pieśnią „Ogrodzie Oliwny”. Odczytać fragment Ewangelii, opowiadający o modlitwie Pana Jezusa w Ogrójcu: Mk 14,32–42 (lub Mt 26,36–46, lub Łk 22,39–46). Po chwili rozważania przeczytanego tekstu w ciszy – kanon *Adoramus Te, Domine* (kanony można zastąpić innymi pieśniami).

PROWADZĄCY: „Smutna jest moja dusza aż do śmierci...” (Mk 14,34)

Chwila modlitwy w ciszy.

PROWADZĄCY: *Panie, który czułeś smutek i lęk przed męką i śmiercią, przyjmij wszystkie nasze lęki i smutki, i pociesz tych, którzy samotnie zmagają się ze swoimi cierpieniami. Okaż nam, Panie, swoje miłosierdzie.*

KANON: *Misericordias Domini in aeternum cantabo*

PROWADZĄCY: „Odszedłszy nieco dalej, upadł na ziemię... I modlił się: »Abba, Ojcze, dla Ciebie wszystko jest możliwe,

zabierz ten kielich ode Mnie«...» (Mk 14,35–36)

Chwila modlitwy w ciszy.

PROWADZĄCY: *Panie Jezus, który przyjąłeś kielich goryczy, który przygotował dla Ciebie Ojciec, aby wykupić nas z niewoli grzechu, umocnij naszą wiarę, kiedy wydaje nam się, że Pan Bóg nie dostrzega naszego cierpienia i nie słyszy naszych modlitw.*

KANON: *Magnificat*

PROWADZĄCY: „*Lecz nie to, co ja chcę, ale co Ty...*” (Mk 14,36)

Chwila modlitwy w ciszy.

PROWADZĄCY: *Panie Jezus, który posłusznie spełniłeś wolę Ojca, naucz i nas z pokorą godzić się z Bożą wolą Ojca i z ufnością przyjmować wszystko, co dla nas przygotował.*

KANON: *Wielbić Pana chcę.*

PROWADZĄCY: *Panie Jezus, dziękujemy Ci za Twoją wielką miłość do nas, która przez Ogrójec doprowadziła Cię do śmierci na krzyżu.*

Ta śmierć przyniosła nam życie. Bo bez Twojej śmierci na krzyżu nie byłoby zwycięstwa w zmartwychwstaniu.

wdzięcznością
i dziękczynieniem.
Za Twoją mękę i śmierć na
krzyżu dla naszego zbawienia
dziękujemy Ci, Panie.
WSZYSCY: Dziękujemy Ci,
Panie.
Za Twoje zwycięskie
zmartwychwstanie dziękujemy
Ci, Panie.
WSZYSCY: Dziękujemy Ci,
Panie.
Za zwycięstwo nad śmiercią
i pozbawienie jej mocy
panowania nad nami
dziękujemy Ci, Panie.
WSZYSCY: Dziękujemy Ci,
Panie.
Za to, że pozostałeś z nami
w Najświętszym Sakramencie
dziękujemy Ci, Panie.
WSZYSCY: Dziękujemy Ci,
Panie.
PIEŚŃ: Dziękuję, o Boże Ojczy
lub Dziękuję, Jezu
PROWADZĄCY: Czuwamy Panie
przy Twoim grobie
razem z Twoją Matką,
umiłowanym uczniem Janem
i pobożnym Józefem z
Arymatei.
Pragniemy Cię wielbić.
Za to, żeś przyszedł na ziemię,
aby w pełni objawić nam Ojca,

który jest w niebie,
uwielbiamy Cię, Panie.
WSZYSCY: Uwielbiamy Cię,
Panie.
Za to, że szukałeś każdej
zagubionej owieczki
uwielbiamy Cię, Panie.
WSZYSCY: Uwielbiamy Cię,
Panie.
Za obietnicę
życia wiecznego
uwielbiamy Cię, Panie.
WSZYSCY: Uwielbiamy Cię,
Panie.
Za to, że umierając na krzyżu,
pojednałeś nas
z Ojcem w niebie
uwielbiamy Cię, Panie.
WSZYSCY: Uwielbiamy Cię,
Panie.
Za to, że Twój pusty grób
jest nadzieją naszego
zmartwychwstania,
uwielbiamy Cię, Panie.
WSZYSCY: Uwielbiamy Cię,
Panie.
Za to, że pozostałeś z nami
na wieki w sakramencie
Eucharystii,
uwielbiamy Cię, Panie.
WSZYSCY: Uwielbiamy Cię,
Panie.
PIEŚŃ: Niech będzie chwała
i cześć.

ZOSTAŃ I MÓDL SIĘ:

PROPOZYCJA ADORACJI
PRZY BOŻYM GROBIE

PIEŚŃ: Witam Cię, witam,
Przenajświętsze Ciało
PROWADZĄCY: Panie Jezu
Chryste, nasz Zbawicielu,
Tyś przez śmierć na krzyżu
przeszedł z tego świata
do chwały Ojca w niebie.
Odszedłeś, aby być bliżej
nas, jako pokarm w
Najświętszym Sakramencie.
Chcemy podziękować Ci
za Twoją wielką miłość do
nas, za mękę i śmierć dla
naszego zbawienia. I za
Twoje zmartwychwstanie,
które jest źródłem naszego
zmartwychwstania.
Wiemy, że ten grób wkrótce
będzie pusty. Jak niewiasty,
które biegły do Twego grobu
z wonnościami, przynosimy
Ci nasz skromny dar
– wielkopostny trud pokuty
i nawrócenia, nasz żal za
grzechy i postanowienie
poprawy, naszą wdzięczność
i miłość.

PIEŚŃ: Nie mam nic, co bym
mógł Tobie dać

CZYTANIE: *Ze starożytnej
homilii na Wielką Sobotę:
Co się stało? Wielka cisza
spowiła ziemię; wielka na niej
cisza i pustka. Cisza wielka,
bo Król zasnął. Ziemia się
przełękła i zamilkła, bo Bóg
zasnął w ludzkim ciele,
a wzbudził tych, którzy spali
od wieków. Bóg umarł w ciele,
a poruszył Otchłan. Idzie,
aby odnaleźć pierwszego
człowieka, jak zgubioną
owieczkę. Pragnie nawiedzić
tych, którzy siedzą zupełnie
pogrążeni w cieniu śmierci;
aby wyzwolić z bólów
niewolnika Adama, a wraz
z nim niewolnicę Ewę, idzie
On, który jest ich Bogiem
i synem Ewy. Przyszedł więc
do nich Pan, trzymając
w ręku zwycięski oręż krzyża.
(...) A pochwycawszy Adama
za rękę podniósł go mówiąc:
„Zbudź się o śpiący, i powstań
z martwych, a zajaśnieje ci
Chrystus”.*

PROWADZĄCY: Panie Jezu
Chryste, który podnosisz nas
z grobu naszych grzechów i
napętniasz duchową mocą,
stajemy przed Tobą z sercem
przepełnionym miłością,

ODKRYJ TAJEMNICĘ:

To dzień męki i śmierci
Chrystusa. Kościół roz-
myśla nad męką swojego
Pana i Oblubieńca, adoruje
krzyż, wstawia się do Boga
za zbawienie całego świa-
ta. Chrześcijanie zachowu-
ją post (tylko jeden posi-
łek do syta) i wstrzemięź-
liwość od pokarmów mię-
snych. Według dawnej tra-
dycji Kościoła, tego dnia nie
sprawuje się Eucharystii. W
kościółach odbywają się na-
bożeństwa Drogi Krzyżowej.
Nie powinny one jednak
przesłonić najważniejszej
celebracji. Centralnym mo-
mentem dnia jest Liturgia
Męki Pańskiej, która powin-
na rozpocząć się o godzi-
nie śmierci Chrystusa, czyli
o godz. 15.00. Ze względów
praktycznych sprawuje się ją
zwykle wieczorem.

Liturgia zaprasza nas do
rozważenia biblijnego opi-
su męki Pańskiej, a nastę-
pnie do adoracji i uczcze-
nia krzyża świętego. Akcent
pada nie na poniżenie czy
fizyczne cierpienie, ale na

zwycięstwo Chrystusa, po-
konującego grzech i śmierć
mocą swojej ofiary. Czcimy
krzyż jako znak zwycięstwa,
znak mojego zbawienia. Po-
bożność ludowa zatrzymu-
je się na cierpiącym czło-
wieczeństwie Chrystusa, co
bardziej może przemawia
do uczuć. Jednak wizja li-
turgiczna oparta na słowie
Bożym jest pełniejsza, głę-
bsza i powinna znaleźć się w
centrum naszej pobożności.
Mówimy nie przypadkiem o
chwalebnej męce i śmierci
Chrystusa.

PRZEŻYJ LITURGIĘ:

Wielkopiątkowa cele-
bracja zaczyna się nie-
typowo. Kapłani ubrani w or-
naty koloru czerwonego wy-
chodzą w milczeniu w pro-
cesji do ołtarza. Nie poprze-
dza ich dzwonek, nie śpiewa
się żadnej pieśni. Po dojściu
do stopni ołtarza kapłani pa-
dają na twarz (tzw. *prostra-
cja*). To mocny i emocjonal-
nie wymowny gest najwięk-
szego uniżenia przed tajem-
nicą, którą mamy rozważać.

Wszyscy obecni w kościele klękają. Wobec zbawczej śmierci Jezusa wszelkie słowa są nieodpowiednie. Cisza mówi znacznie więcej.

Chwilę później, po krótkiej modlitwie kapłana, rozpoczyna się Liturgia Słowa. Pierwsze czytanie pochodzi z Księgi Izajasza (52,13–53,12). Jest to tzw. Pieśń Sługi Pańskiego. Kilka wieków przed męką Jezusa Izajasz zapowiadał, że Mesjasz będzie cierpiał za nasze grzechy. W drugim czytaniu, z Listu do Hebrajczyków (4,14–16; 5,7–9), jego autor przypomina, że naszemu Arcykapłanowi znany jest ludzki los, bo sam został okrutnie doświadczony. Przez Jego posłuszeństwo dokonało się nasze zbawienie. Liturgię Słowa wieńczy opis Męki Pańskiej według św. Jana (18,1–19,42). Apostoł akcentuje królewski majestat. Ukrzyżowanie jest opisane jako intronizacja, zwycięstwo zgodnie z zapowiedzią: „A Ja, gdy zostanę nad ziemię wywyższony, przyciągnę wszystkich do siebie”

(J 12,32). Po krótkiej homilii odbywa się modlitwa powszechna. Ma ona dziś wyjątkowo uroczysty charakter. Ta piękna modlitwa obejmuje cały świat, jakby chciała owocami męki Chrystusa obdarować wszystkich.

Rozpoczyna się druga część liturgii – adoracja krzyża. Od dwóch tygodni krzyże w kościołach były zasłonięte. Dziś ukazują się na powrót wierzonym. Kapłan bierze zasłonięty krzyż, odsłania górną jego część i śpiewa: „Oto drzewo krzyża, na którym zawisło Zbawienie świata”. Wszyscy odpowiadają: „Pójdźmy z pokłonem” i padają na kolana. Po chwili ciszys kapłan odsłania kolejną część krzyża, powtarzając te same słowa. Za trzecim razem ukazuje cały krzyż. Można także niezasłonięty krzyż przynieść od wejścia do ołtarza, zatrzymując się trzykrotnie ze śpiewem jak wyżej. Oddanie czci krzyżowi powinno stać się bardzo osobistym aktem dla każdego z nas. Do krzy-

ODKRYJ TAJEMNICĘ:

Jest to dzień trwania przy Grobie Pańskim w postawie rozważania śmierci Jezusa oraz Jego zstąpienia do otchłani. To dzień ciszy. Przez modlitwę i post oczekujemy na zmartwychwstanie Pana.

PRZEŻYJ LITURGIĘ:

Kościół powstrzymuje się zupełnie od sprawowania sakramentów. Komunii św. można udzielać tylko umierającym.

Niestety, to, co się dzieje w Polsce w wielu kościołach, jest zaprzeczeniem sensu Wielkiej Soboty. Dzień ciszy stał się dniem największego hałasu w kościele: świę-

cenie pokarmów, „oglądanie Grobu Pańskiego” i spowiedź na ostatni moment. To wszystko powoduje zgiełk większy niż w inne dni roku. Szansa na modlitwę w ciszy jest chyba tylko rano.

ŚWIĘTUJ W DOMU:

Kościół zachęca, aby powstrzymać się od spożywania pokarmów mięsnych. Pierwszym motywem nawiedzenia kościoła powinna być adoracja Jezusa w Bożym Grobie.

Święcenie pokarmów na stół wielkanocny jest pięknym obyczajem, ale jednak drugorzędny. Do poświęcenia przynosimy chleb, jajka (symbol życia), wędliny, symbolicznego baranka, sól. Nie zapomnijmy przygotować świecy na liturgię Wigilii Paschalnej.

za podchodzą w procesji kapłani, usługujący i wierni (jeśli jest ich dużo, czynią to po zakończeniu Liturgii). Składają pocałunek lub innym gestem wyrażają swoją cześć. Śpiewa się przy tym zazwyczaj jedną z najbardziej przejmujących pieśni: „Ludu, mój ludu, cóżem ci uczynił?”.

Po adoracji krzyża przychodzi czas Komunii. Nie ma przeistoczenia. Odmawia się modlitwę „Ojcze nasz” i rozdaje się hostie konsekrowane poprzedniego dnia. Przyj-

mujemy Ciało za nas wydane. Jednoczymy nasze życie i osobiste krzyże z krzyżem Chrystusa.

Liturgię kończy przeniesienie Najświętszego Sakramentu do kaplicy, zwanej Bożym Grobem. To polska tradycja. Monstrancja jest przykryta białym welonem na pamiątkę całunu, którym spowito martwe cia-

ło Jezusa. Przez ten wieczór i dzień następny będziemy Go adorowali. Wielu z nas przyjdzie także ucałować krzyż.

ŚWIĘTUJ W DOMU:

W mieszkaniu powinniśmy wyeksponować krzyż (umieścić go na stole lub udekorować). O godz. 15.00 można zapalić świecę przy krzyżu, odmówić Koronkę do Bożego Miłosierdzia.

Powstrzymajmy się od telewizji, hałaśliwej muzyki. Post niech będzie postem. Kto może, niech wytrwa o chlebie i wodzie. Kto nie może pójść do kościoła, niech odprawi indywidualnie lub razem z rodziną Drogę Krzyżową. Warto też odczytać opis Męki Pańskiej według św. Jana (18,1–19,42).

ZOSTAŃ I MÓDL SIĘ:

PROPOZYCJA ADORACJI PRZY BOŻYM GROBIE: Siedem słów Jezusa na krzyżu

PIEŚŃ: *Wisi na krzyżu*

1. Ojcze, przebacz im, bo nie wiedzą, co czynią

PROWADZĄCY: czyta fragment – Łk 23,33–34.

Chwila modlitwy w ciszy
PROWADZĄCY: *Panie Jezu, który na krzyżu dałeś nam przykład, jak mamy przebaczać, przepraszamy za to, że nie potrafimy zapomnieć krzywd nam wyrządzonych i nosimy w sercu żal do tych, którzy nas skrzywdzili.*

WSZYSKY: *Przepraszamy Cię, Panie.*

PROWADZĄCY: *Udziel nam siły do przebaczenia tym, którzy względem nas zawinili. Ciebie prosimy*

WSZYSKY: *Wysłuchaj nas, Panie.*

PIEŚŃ: *Ojcze, przebacz nam*

2. Dziś ze mną będziesz w raju

PROWADZĄCY: czyta fragment – Łk 23,39–43.

Chwila modlitwy w ciszy

PROWADZĄCY: *Panie Jezu, który przyjmując śmierć, podzieliłeś los wszystkich ludzi, dziękujemy Ci za dar życia wiecznego, który otrzymaliśmy dzięki temu, że umarłeś za nas na krzyżu.*

WSZYSKY: *Dziękujemy Ci, Panie.*

PROWADZĄCY: *Wierzymy, że z Tobą będziemy żyć wiecznie. Bądź przy nas w godzinie naszej śmierci. Prosimy Cię, Panie*

WSZYSKY: *Prosimy Cię, Panie.*

PIEŚŃ: *Jezu Chryste, Panie miły*

3. Oto Matka twoja

PROWADZĄCY: czyta fragment – J 19,25–27a

Chwila modlitwy w ciszy
PROWADZĄCY: *Panie Jezu, dziękujemy, że dałeś nam Maryję jako naszą Matkę, która nieustannie wstawia się za nami u Ciebie.*

WSZYSKY: *Dziękujemy Ci, Panie*

PROWADZĄCY: *Spraw, abyśmy naśladować Twoją Matkę, tak jak Ona zawsze pozostawali Ci wierni i jak Ona z pokorą i ufnością przyjmowali wolę Twoją. Prosimy Cię, Panie*

WSZYSKY: *Prosimy Cię, Panie.*

PIEŚŃ: *Matko Najświętsza...*

4. Boże mój, czemuś Mnie opuścił?

PROWADZĄCY: czyta fragment – Mt 27,45–46

Chwila modlitwy w ciszy
PROWADZĄCY: *Panie Jezu, który zstąpiłeś w otchłań osamotnienia, napełnij nadzieją ludzi samotnie przeżywających chorobę, starość czy trudności życiowe. Prosimy Cię, Panie*

WSZYSKY: *Prosimy Cię, Panie.*

PROWADZĄCY: *Kiedy wydaje się nam, że Bóg nas opuścił, spraw, byśmy nie przestawali Mu ufać i wierzyć. Prosimy Cię, Panie*

WSZYSKY: *Prosimy Cię, Panie.*

PIEŚŃ: *Krzyżu Chrystusa.*

5. Pragnę

PROWADZĄCY: czyta fragment – J 19,28–29

Chwila modlitwy w ciszy
PROWADZĄCY: *Panie Jezu, który zaspokajasz najgłębsze pragnienia naszych serc, spraw, abyśmy zawsze Tobie ufali i pragnęli tylko tego, czego Ty chcesz dla nas, Panie. Prosimy Cię, Panie*

WSZYSKY: *Prosimy Cię, Panie.*

PIEŚŃ: *Pójdź do Jezusa*

6. Wykonało się

PROWADZĄCY: czyta fragment – J 19,30

Chwila modlitwy w ciszy
PROWADZĄCY: *Panie Jezu, który umierając, otworzyłeś nam drogę z ciemności do światła, pomóż nam być dziećmi światłości. Prosimy Cię, Panie*

WSZYSKY: *Prosimy Cię, Panie.*

PIEŚŃ: *W krzyżu cierpienie*

7. Ojcze, w Twoje ręce powierzam ducha mojego

PROWADZĄCY: czyta fragment – Łk 23, 44–46

Chwila modlitwy w ciszy
PROWADZĄCY: *Panie Jezu, który umarłeś na krzyżu za nasze grzechy, dziękujemy Ci za zbawienie. Dziękujemy Ci, Panie*

WSZYSKY: *Dziękujemy Ci, Panie.*

PROWADZĄCY: *Ty powierzyłeś się całkowicie Ojcu w życiu i śmierci. Pomóż nam stać się podobnymi do Ciebie i każdą naszą sprawę ofiarowywać Bogu. Niech i w naszym życiu dokonuje się wola Ojca, który jest w niebie. Prosimy Cię, Panie*

WSZYSKY: *Prosimy Cię, Panie.*

PIEŚŃ: *Odszedł Pasterz*